

personal life more effectively. This, in turn, contributes to improved mental health outcomes and a greater sense of well-being among students.

Socio-Emotional Learning (SEL) has emerged as a transformative force in modern education, revolutionizing traditional paradigms by placing a strong emphasis on holistic student development and well-being. Through the intentional integration of SEL practices into educational curricula, schools have the opportunity to nurture essential life skills and cultivate environments that support the flourishing of every individual.

Bibliography:

1. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). What is SEL? Retrieved from <https://casel.org/what-is-sel/>
2. Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B..The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*. 2011. № 82(1). С. 405–432.
3. Greenberg, M. T., Weissberg, R. P., O'Brien, M. U., Zins, J. E., Fredericks, L., Resnik, H., & Elias, M. J.. Enhancing school-based prevention and youth development through coordinated social, emotional, and academic learning. *American Psychologist*. 2003. № 58(6–7). С. 466–474.
4. Jones, S. M., & Bouffard, S. M.. Social and emotional learning in schools: From programs to strategies. *Social Policy Report*. 2012. № 26(4). С. 1–33.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-405-7-91>

ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДЕТЕКТИВУ ЯК НЕЗАЛЕЖНОГО ЖАНРУ

Тасмасис О. О.

асистент кафедри «Філологія»

Одеський національний морський університет

м. Одеса, Україна

Літературні жанри, будучи необхідними складовими літератури, зазнають змін та переоцінки. Яскравий приклад тому – історія розвитку детективного жанру.

Епоха затвердження детективу як цілісного та незалежного жанру – це епоха романтизму, якій передував просвітницький реалізм з усіма його

тенденціями розвитку та просвітлення особистості, на фоні яких і зародився детектив.

Інтерес вчених до читання детективної літератури пояснюється подібністю методів та прийомів, що застосовуються в детективі та науці. Б. Брехт вважає : «Схема детективного роману нагадує метод роботи фізиків: спершу записуються визначні факти, висуваються робочі гіпотези, які могли б відповідати фактам. Додавання нових фактів та відкидання відомих фактів змушує шукати нову робочу гіпотезу, потім проводиться перевірка робочої гіпотези: експеримент. Якщо вона вірна, вбивця в результаті вжитих заходів має десь з'явитися» [3].

Історія детективу як жанру починається тоді, коли в англосаксонських країнах сформувалася дійова система дотримання суспільного порядку. В Англії це сталося на початку XIX ст., а вже в середині цього століття вийшли в світ перші класичні зразки [4].

Зрозуміло, колишні жанри для масової літератури не годилися, і вона досить швидко сформувала нову систему, в основу якої ліг вельми пластичний і такий, що накопичив немало різноманітного досвіду жанр роману.

В кінці XIX, першій третині XX століть остаточно оформлюються детектив і поліцейський роман, фангастика і дамський («рожевий») роман.

Детектив – чи не єдиний жанр, який має визначений день народження. Він народився разом з публікацією оповідання «Вбивство на вулиці Морг» Едгара Алана По, яке вийшло у часописі *Graham's Magazine* (Філадельфія, США) 20 квітня 1841 року.

Модель детективного жанру, яку запропонував Е. По, включає наступні елементи: злочин, показання свідків, логіка міркувань слідчого, встановлення особистості злочинця. Умовиводи слідчого є центральним елементом, від їхньої дотепності залежить художня цінність детективу. Злочинець є «замаскованим» так, що підозра на нього падає в останню чергу, тому фінал оповідання завжди є неочікуваним.

Детективний жанр від часів Е.А. По пройшов довгий шлях розвитку. Історики підкреслюють, що це унікальна літературна форма. Протягом всієї історії свого становлення жанр детективу викликав велику кількість питань та суперечок серед літературознавців. Зокрема, неоднозначним залишається питання про місце, яке займає детектив у літературі та культурі в цілому. Літературознавці вважають, що в культурі детектив займає своє власне місце і ніщо інше не має ніяких шансів його замінити. Іншими словами, детектив являється повноправним та повноважним у світовому процесі [2].

Наступний етап розвитку детективу пов'язаний з Великобританією. Чарльза Діккенса вважають першим, хто написав детективний роман. Його цікавила робота поліцейських, і в романі «Холодний дім» письменник

створив постать свого головного героя, інспектора Бакета, якого вважають першим британським детективним персонажем у літературі.

Наприкінці XIX століття детектив поступово набуває все більшої та більшої популярності, в основному завдяки Артуру Конан Дойлу, який винайшов персонажа Шерлока Холмса, головного героя одного з найкращих детективів за усі часи [6].

Завдяки тенденції популярності детективного жанру, стало можливим створення різноманітних напрямків, створено тисячі творів, які поєднані схожими характерними особливостями.

Яніна Маркулан зауважила: «...Один жанр відрізняється від іншого не тільки групою певних структурних, тематичних, функціональних, просторово-часових ознак, але і характером їх історичних, соціальних, культурно-естетичних зв'язків, особливостями їх генезису і еволюції» [3].

Що стосується сюжету і композиції творів детективного жанру, то варто підкреслити, що, як правило, детектив будується за усталеною сюжетною схемою: експозиція – знайомство з основними персонажами; зав'язка – надходження інформації про злочин чи таємницю, пов'язану з ним; розвиток дії – процес розгадування таємниці (огляд місця злочину, опитування свідків, збирання фактів, переслідування злочинців тощо, але головне – логічні умовиводи слідчого); розв'язка – слідчий знаходить рішення загадки, інші дивуються його висновкам, тому згодом він повідомляє про кроки розслідування друзям чи супутникам.

Традиційними композиційними елементами детективу є:

1. На перший погляд ідеальний злочин;
2. Неправомірно обвинувачений підозрюваний, на якого вказують непрямі докази;
3. Бездарність недоумкуватої поліції;
4. Більша спостережливість і вищий розум детектива;
5. Приголомшлива та несподівана розв'язка, у якій детектив розкриває, як було встановлено особу злочинця.

В багатьох детективних творах, паралельно з раціональністю і логікою, присутній елемент таємниці з минулого, чогось ірраціонального, страшного, того, що відсилає до часів, що передували Просвітництву. Ці «жахи» не вкладаються в логіку роздумів, проте відіграють важливу роль у створеному просторі і часі твору.

Сьогодні літературознавчі студії детективного жанру є досить актуальними. Це можна пояснити великою популярністю детективів і зміною вже усталених поглядів на літературний процес. Історія виникнення детективного жанру, його еволюція та особливості розвитку подають цікавий матеріал для осмислення проблеми співвіднесення жанру з певною художньою системою [5].

Завдяки популярності детективного жанру загалом стало можливим створення різноманітних додаткових напрямків, які поєднані схожими жанровими особливостями. Проте згодом відбувається розмивання жанрових кордонів, коли на перший план починають виходити інші елементи чи герої детективу: жертва, злочинець, злочинний світ, поліцейська робота. Відбувається перетин з іншими жанрами: додавання елементів містики, фантастики, готики, що породжує різновиди детективу.

Література:

1. Брехт Б. Про літературу : збірник: переклад з німецької / Б. Брехт, Є. Кацевий ; вступ. ст. Є. Книпович. 2-ге видання, доповнене. М. : Художня література, 1988. 524 с.
2. Детектив. *Літературознавча енциклопедія* : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1: А–Л. С. 271.
3. Маркулан Я. Детектив. Що це таке? Морфологія жанру / Яніна Маркулан. *Зарубіжний кінодетектив*. Л. : 1975. С. 6–50.
4. Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Н 48 Вікторіанська доба в українському художньому перекладі : монографія. К. : Кондор-Видавництво, 2013. 194 с.
5. Приходько І. Дослідження поняття «образ» у гуманітарній парадигмі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика* : збірник наукових праць / ред. В. П. Олексенко. Херсон : Вид-во ХДУ, 2016. Вип. 25. С. 135–139.
6. Харлан Д. Розвиток жанру ретро-детективу в сучасній європейській літературі. URL: www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Apif/2009_4/harlan.pdf